

Τι είναι μια αντίσταση που δεν ενοχλεί;

Τι είναι μια αντίσταση που δεν ενοχλεί; Μια αντίσταση που ζει εναρμονισμένη μέσα στις ίδιες τις δομές που υποτίθεται ότι αντιστέκεται;

Κατά κάποιο τρόπο, η δυνατότητα της ρήξης μέσα στο κοινωνικό σώμα έχει αφοπλιστεί. Έχει αποδυναμωθεί σε τέτοιο βαθμό, ώστε το ίδιο το σύστημα να έχει ενσωματώσει χώρους όπου η διαφορά μπορεί να εκφραστεί, παραμένοντας όμως ήπια εντός του κατεστημένου. Ο ύστερος καπιταλισμός, όπως έχει διαμορφωθεί ιστορικά μετά από απόπειρες μερικής ανατροπής του, έχει μάθει να απορροφά τους κραδασμούς. Αντί να κινδυνεύει από τη διαμαρτυρία, της δίνει χώρο, έτσι ώστε να αποφεύγει μια ενδεχόμενη συνολική ρήξη.

Αφήνοντας τις μάζες να εκδηλώνουν διαμαρτυρίες απέναντι σε γεγονότα που προκύπτουν από τις ίδιες τις αντιφάσεις του, το σύστημα βγαίνει κερδισμένο. Γνωρίζει ότι, χαρίζοντας ανάσες και ελεγχόμενους χώρους εκτόνωσης, αποφεύγει μια πραγματική, ανεξέλεγκτη αποσυμπίεση αγανάκτησης.

Αυτό το θολό, κεκλεισμένων των θυρών σημείο πρέπει να μελετήσουμε. Εκεί βρίσκεται η ανάγκη για νέα θεωρητικά εργαλεία και, κατ' επέκταση, για μια νέα μορφή πράξης· μια πράξη που θα πατάει σε διαφορετικές βάσεις και στοχοθεσίες. Δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε πώς θα μοιάζει το επόμενο βήμα ή ποιες θα είναι οι προθέσεις του, καθώς το ενδεχομενικό συμβάν είναι απρόβλεπτο. Για να το αξιοποιήσουμε προς μια κόκκινη κατεύθυνση, χρειάζονται τα κατάλληλα αντανakλαστικά. Είναι, λοιπόν, στείρο να γράφουμε σαν να κατέχουμε εκ των προτέρων τη βεβαιότητα του μέλλοντος, λες και υπηρετούμε κάποια δογματική κατεύθυνση της ιστορίας.

Για να φτάσουμε στο άγνωστο, πρέπει να ξεκινήσουμε από αυτά που γνωρίζουμε. Όμως, ιδιαίτερα σήμερα, οφείλουμε να επανεξετάσουμε όσα θεωρούμε αυτονόητα. Να περάσουμε τη γνώση από κόσκινο, να καθαρίσουμε τα νοήματα και να αποβάλουμε τα φθαρμένα. Η σαφήνεια που θα απομείνει πρέπει να γίνει υλικό· το θεμέλιο πάνω στο οποίο θα αρχίσουμε να πλάθουμε τα επόμενα βήματα. Χρειαζόμαστε περισσότερη σκέψη, ώστε οι θεωρητικές και πρακτικές επιπτώσεις να σταθούν γερά μέσα στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

Η Πολιτική ως Θέαμα

Βλέπουμε πως η ιδέα της πολιτικής, αλλά και του πολιτικού προσώπου ως συμβόλου, είναι προ πολλού νεκρή. Στην Αμερική του Τραμπ, ο ίδιος μέσα από τα media εμφανίζεται ως αποφασισμένος και γενναίος, ως ένας ακλόνητος από τις συγκυρίες που θέλουν αλλοιώσουν την χώρα του. Βέβαια όλα αυτά όχι για τις ιδέες και τη σοβαρότητα του, αλλά μέσω του θεάματος που προσφέρει. Το σύνθημα «Make America Great Again» δεν συνοδεύεται από συγκεκριμένο περιεχόμενο· επαναφέρει ένα ασαφές, νοσταλγικό φαντασιακό όπου κανένας δεν μπορεί να προσδιορίσει πότε ακριβώς το χάσαμε. Σε ποια Αμερική αναφέρεται; Τι έχει χαθεί και πρέπει να επιστρέψει;

Αντίστοιχα, και στην Ελλάδα έχουμε πολιτικά πρόσωπα που καταλαμβάνουν τον χώρο των media, κραυγάζοντας και διακυβεύοντας συχνά προκλητικά τις θέσεις τους οι οποίες παρόλο που ξέρουμε ότι δεν είναι προς το συμφέρον μας, λειτουργούμε σύμφωνα με αυτές.

Στην Ελλάδα, παρά τον κενό και προκλητικό πολιτικό λόγο της εξουσίας, η αστική τάξη δεν ενοχλείται. Η παραφροσύνη της εξουσίας καλύπτεται από το σεντόνι της ιδεολογικής κανονικότητας. Το άσεμνο έχει πλέον κανονικοποιηθεί ως ρεαλισμός.

Η Οριοθέτηση της Φαντασίας

Η πλειοψηφία, ενώ αντιλαμβάνεται ότι ζει μέσα σε μια ελλειμματική ιδεολογία γεμάτη σφάλματα, όπου έχει καταστήσει τη ζωή μη βιώσιμη, δεν μπορεί παρά να συνεχίσει να υπάρχει ενεργά εντός της. Ό,τι κι αν πιστεύει κανείς, θα ξυπνήσει το πρωί, θα πάει στη δουλειά του κι έπειτα θα αξιοποιήσει όσο μπορεί τον ελεύθερο χρόνο που του έχει μείνει, προσπαθώντας να βρίσκει τρόπους με τους οποίους θα βελτιώνει τη ζωή του.

Κατ' ουσία, αυτό συνεπάγεται την οριοθέτηση της φαντασίας μας· είμαστε απορροφημένοι σε αυτοματοποιημένες κινήσεις, καταυλισμένοι από μια συμβολική πραγματικότητα που συνεχώς μας προβάλλει νέα αντικείμενα επιθυμίας και νέες νόρμες για να ακολουθήσουμε. Μέσα σε ένα τόσο ασφυκτικά κλειστό πλαίσιο, ακόμα και οι στιγμές ανάπαυλας του πολύτιμου ελεύθερου χρόνου γίνονται χώροι προετοιμασίας για την επόμενη μέρα εργασίας και χώροι υλοποίησης των «πρέπει» της κατανάλωσης.

Η ίδια η ταυτότητά μας βασίζεται σε ένα ιδανικό σύμβολο, μία εικόνα που ακολουθεί πιστά τα νεοφιλελεύθερα προσχήματα του καθωσπρέπει ανθρώπου. Το αποτέλεσμα είναι μια ύπουλη ακινησία: ενώ φαινομενικά ο καθένας είναι ελεύθερος να επιλέξει πώς θα δομήσει τη ζωή του, ασκώντας τον μύθο της «ατομικής ευθύνης», στην πραγματικότητα η μόνη ελευθερία που έχει είναι να βαδίζει την περπατημένη· και, κατ' επέκταση, να φαντασιώνεται ένα μέλλον σύμφωνα με αυτή.

Επίλογος

Ο κόσμος πέρα από αυτόν μοιάζει θολός. Αυτό που μπορούμε να αποδομήσουμε είναι ο μύθος που παρουσιάζει τον καπιταλισμό ως τον μοναδικό, ρεαλιστικό ορίζοντα της ανθρωπότητας. Εκ των πραγμάτων, αν συνεχίσουμε να κρίνουμε τον καπιταλισμό μέσα από τις ίδιες κατηγορίες που μας έδωσε, τότε δεν υψώνουμε τη φωνή, τις γροθιές και τα στυλό μας πέρα από αυτόν· αντιθέτως, τον επιβεβαιώνουμε.

Το ζήτημα, λοιπόν, δεν είναι να συνεχίσουμε να αναπαράγουμε τον Λόγο του. Ακόμα και στην περίπτωση της κριτικής χρησιμοποιούμε τις λέξεις και τα εργαλεία που ο ίδιος μας έχει αφήσει, αφού γνωρίζει πώς να επουλώνει άμεσα και αποτελεσματικά τα τραύματά του. Αλλά, όντας υποκινούμενοι από τα νήματα που συγκροτούν αυτά που γνωρίζουμε, μπορούμε να δημιουργήσουμε ρωγμές· μέσα από αυτές να καλλιεργήσουμε χώρους για θεωρητικά οπλοστάσια και νέες πρακτικές. Μια αποδόμηση του ίδιου του ρεαλισμού, που καταδεικνύει την αστάθεια και την ασυνέπεια του. Όσο η διαφορά εντός ανθίζει, τόσο περισσότερο φανερώνεται η μαραμένη καθολική προοπτική που έχει οριστεί ως κανόνας βάσει του οποίου πρέπει να σκεφτόμαστε και να πράττουμε.

Ο Μάνος Μαυροπαλιάς είναι μεταπτυχιακός φοιτητής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Tilburg στην Ολλανδία. Η ερευνητική του δραστηριότητα επικεντρώνεται στη σύγχρονη γαλλική φιλοσοφία και την ψυχανάλυση. Παράλληλα, ασχολείται με τη συγγραφή θεωρητικών και κριτικών κειμένων που εξερευνούν τη λογοτεχνία και τις σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις.